

3. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. *Іноземні мови*. № 4. 2010. С. 16–23.

ПРЕЦЕДЕНТНІ ФЕНОМЕНИ В ДИСКУРСІ МАЙБУТНЬОГО ЖУРНАЛІСТА

Горіна Жанна Дмитрівна

*кандидат педагогічних наук, доцент, ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
gorina-janna@rambler.ru*

Як відомо, початок вивчення феномену прецедентності був пов'язаний із проведенням асоціативних експериментів у психолінгвістиці і теорії комунікації (А. Є. Супрун, А. П. Клименко, Л. М. Титова [3]). Подальші дослідження явищ прецедентності і текстових ремінісценцій знаходимо у працях А. Є. Супруна, В. Г. Костомарова і Н. Д. Бурвікової, Г. Г. Слишкіна, І. В. Захаренко тощо. Водночас незаперечний пріоритет дослідження ролі прецедентних текстів у структурі і функціонуванні мовної особистості належить Ю. М. Караулову [2], основоположні ідеї якого були успішно розвинуті в дослідженнях Г. І. Богіна, Д. В. Багаєвої, Д. Б. Гудкова, В. В. Красних, О. В. Лисиченко, В. П. Нерознака О. М. Шахнаровича та ін.

Актуальність порушеної проблеми у фаховій майбутніх журналістів зокрема зумовлена й надзвичайною розповсюдженістю аналізованого явища в сучасному українському медіапросторі і мовленні відомих медійників. Адже однією з ознак розкутого, більш творчого і виразного мовлення якраз і є уведення в породжуваний текст прецедентних явищ і створення на цій основі текстових ремінісценцій та всіляких алюзій. Натомість це має й інший бік проблеми: використання таких засобів вираження задля самопрезентації чи прикрашання власного мовлення передбачає і значну поінформованість адресата, який виступає повновагим партнером процесу подібної мовотворчості. Відтак *метою запропонованого дослідження* є аналіз мовної особистості майбутніх журналістів в аспекті феномену прецедентності.

Характерною особливістю сучасного професійного і розмовного спілкування студентської молоді є використання в ньому так званих прецедентних феноменів, або прецедентних текстів (далі – ПТ), які зокрема складають національно-культурний фонд української лінгвоспільноти. Безперечно, факт наявності ПТ у дискурсі майбутнього медійника (або ж їх відсутність), набір, частота і характер використання прецедентних текстів так чи інакше слугує іманентною характеристикою мовної особистості, відображаючи характер мовленнєвої діяльності людини й обсяг пам'яті, динамічний і творчий перебіг мовлення, слугує унікальною прикметою властивого їй типу асоціативного мислення тощо. Специфіка використання ПТ під час створення нового тексту є суто індивідуальною, і полягає в тому, що, по-перше, в пам'яті мовця або того, хто пише, міститься різна кількість ПТ і, відповідно, різна їх кількість використовується під час продукування мовлення. По-друге, кожний продуцент по-своєму використовує, «вмонтовує» ПТ у породжуваний ним текст. Не кожен студент має хист і здібність доволі легко і влучно включити ПТ у власне висловлювання. Для цього, з одного боку, тексти повинні бути наявними в його пам'яті, а з іншого, мовець повинен володіти так званою креативною здібністю або ж бажанням інтегрувати означені ПТ у породжуваний ним усний чи писемний професійний дискурс.

Доволі перспективним, на нашу думку, є розгляд феномену прецедентності з позицій когнітивного підходу, адже найважливішою функційною властивістю ПТ є здатність зберігати у сконденсованому вигляді досить великий обсяг інформації, глибина якої визначається також когнітивною базою реципієнта, його готовністю до асоціативного сприймання і декодування інформації, що надходить. Урахування не лише власне лінгвістичних, але й енциклопедичних, культурологічних і літературознавчих знань, які утворюють когнітивне тло спілкування, необхідне тому, що ці види когніцій зумовлюють передовсім і характер осягнення фрагмента дійсності, який складає денотативний бік висловлювання або тексту. Таким чином, ПТ з точки зору роботи пам'яті можна вважати такими, що зберігаються 1) у «колективній пам'яті» української лінгвоспільноти, 2) індивідуальній пам'яті окремих носіїв мови або груп носіїв мови.

Так, приміром, до тих, що зберігаються у колективній пам'яті, належать фразеологічні одиниці, паремії, крилаті слова і вислови, пісенний і поетичний фольклор, що відображають особливості менталітету українського народу, його культури, національної самосвідомості тощо. До ПТ, що зокрема зберігаються в індивідуальній пам'яті окремих груп носіїв української мови (в нашому випадку – студентів-журналістів) слід віднести ті, витоками яких є хрестоматійні твори української класичної і зарубіжної літератури, популярні пісні-шлягери, рекламні радіо- і телеблоки, слогани тощо.

Таким чином, цитування студентами рядків із відомих художніх творів у точному або трансформованому вигляді неодмінно увиразнює основний зміст повідомлюваного яскравими асоціаціями й образами, вилученими зі скарбниці української етнокультури, сприяє її збереженню і неперервності. По тому, з яких текстів – українських чи зарубіжних, класичних або сучасних, з творів для дітей або дорослих, текстів якої тематики наведено цитовані рядки, використовувані як ПТ, можемо дійти висновку як щодо обсягу самого лексикону, так і до змісту культурологічних, філологічних знань опитуваних.

Список використаних джерел

1. Буднік А. О. Формування дискурсних умінь студентів філологічних спеціальностей засобами національно-прецедентних текстів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2010. 20 с.
2. Караулов Ю. Н. Роль прецедентных текстов в структуре и функционировании языковой личности. *Научные традиции и новые направления в преподавании русского языка и литературы*. Москва, 1986. С. 98–107.
3. Супрун А. Е., Клименко А. П., Титова Л. Н. Текстовые реминисценции в ассоциативном эксперименте. *Материалы V Всесоюзного симпозиума по психолингвистике и теории коммуникации, 27–30 мая, Ленинград*. Москва, 1975. Ч. 1. С. 46–58.